In de gevoegde zaken 10 tot 14-75,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Cour d'Appel te Aix-en-Provence, in de aldaar aanhangige strafzaken tussen

PROCUREUR DE LA RÉPUBLIQUE BIJ DE COUR D'APPEL TE AIX-EN-PROVENCE alsmede

FÉDÉRATION NATIONALE DES PRODUCTEURS DE VINS DE TABLE ET VINS DE PAYS, te Parijs, burgerlijke partij,

en

PAUL LOUIS LAHAILLE, te Marseille (zaak 10-75)
ALBERT JEAN BOURGIN, te Marseille (zaak 11-75)
ROBERT HENRI MARGNAT, te Marseille (zaak 12-75)
PIERRE SENECLAUZE, te Marseille (zaak 13-75) en
PAUL DAVID CREMIEUX, te Marseille (zaak 14-75),

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van sommige bepalingen van verordening nr. 816/70 van de Raad van 28 april 1970 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB 1970, nr. L 99, blz. 1), inzonderheid in verband met het Franse rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, J. Mertens de Wilmars en A. J. Mackenzie Stuart, Kamerpresidenten, A. M. Donner, R. Monaco, P. Pescatore, H. Kutscher, M. Sørensen (rapporteur) en A. O'Keeffe, Rechters,

Advocaat-Generaal: H. Mayras
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de verwijzingsarresten en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. Wijn is een fermentatieprodukt van verse druiven of vers druivesap. Druiven bevatten suiker, die onder invloed van gist op natuurlijke wijze in alcohol wordt omgezet.

Het alcoholgehalte van het natuurlijke produkt kan op verschillende wijzen kunstmatig worden verhoogd („verrijkt"): door rechtstreekse toevoeging van alcohol aan de wijn of de most, dan wel van suiker aan de most of de pas geoogste druiven.

Deze verschillende procédés zijn ofwel verboden ofwel aan strikte voorschriften gebonden.

2. De gemeenschapsverordeningen die sedert 1 juni 1970 op de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt van toepassing zijn, bevatten een dergelijke regeling. Verordening nr. 816/70 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt bevat voorschriften die, tenzij het tegendeel is bepaald, van toepassing zijn op alle produkten van de sector. Titel IV van de verordening draagt het opschrift „Voorschriften betreffende sommige oenologische procédés en het in de handel brengen". Artikel 18 noemt de gevallen waarin de Lid-Staten de verhoging van het natuurlijke alcoholgehalte van druiven; most en wijn kunnen toestaan. De volgende artikelen bepalen onder welke voorwaarden verhoging mag plaatsvinden, en met name volgens welke methoden. De toevoeging van alcohol ter verhoging van het alcoholgehalte is niet geregeld en dus verboden, hetgeen wordt bevestigd door het principiële verbod van artikel 25 van de verordening.

3. Vóór de inwerkingtreding van de gemeenschapsregeling was toevoeging van alcohol aan wijn naar Frans recht verboden. Dit verbod was ingevoerd bij de wet van 24 juli 1894 betreffende fraudes bij de verkoop van wijn. Deze bepaling is overgenomen in artikel 8 van het decreet van 1 december 1936, de zogenoemde „Code du Vin". Na de totstandbrenging van de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt is de wet van 24 juli 1894, voor zover betrekking hebbend op de toevoeging van alcohol aan wijn, bij decreet nr. 72 309 van 21 april 1972 afgeschaft.

Vóór de totstandbrenging van de gemeenschappelijke wijnmarkt was ook het toevoegen van suiker door het Franse recht gereglementeerd. In sommige gebieden was het verboden, in andere toegestaan.

4. Om effectief optreden tegen overtredingen mogelijk te maken, bevatte het Franse decreet van 19 april 1898 betreffende wijnen met een verhoogd alcoholgehalte — overgenomen in artikel 8 van de Code du Vin — een bepaling inzake een desbetreffend rechtsvermoeden, luidende:

„Worden vermoed een verhoogd alcoholgehalte te bezitten rode wijnen waarbij de verhouding alcohol-gereduceerd extract groter is dan 4,6 en witte wijnen

waarbij deze verhouding groter is dan 6,5. Dit vermoeden kan evenwel worden weerlegd, wanneer op grond van vergelijking van de verschillende bestanddelen van de wijn, van smaakproeven, de omstandigheden bij de bereiding, de plaats van herkomst, kan worden aangenomen dat hij uitsluitend het produkt is van de fermentatie van verse druiven."

Het vermoeden berust op de volgende premissen.

Wijn bevat enerzijds een klein aantal in ruime mate aanwezige vluchtige stoffen (bijvoorbeeld alcohol, vluchtige zuren) en anderzijds niet-vluchtige stoffen (bijvoorbeeld zouten, zuren, glycerol, pectinen). De niet-vluchtige stoffen vormen de „droge stof".

Door toevoeging van alcohol en suiker wordt het evenwicht tussen de bestanddelen van de wijn verstoord. De hoeveelheid alcohol wordt vergroot zonder dat ook de hoeveelheid van de meeste andere stoffen groter wordt. De stijging van het gehalte aan droge stof loopt dus niet parallel aan de stijging van het alcoholgehalte. Blijkens de ervaring bestaat er evenwel een zekere verhouding tussen het gewicht van de gereduceerde droge stof en het gewicht van de alcohol in de wijn. Wanneer deze verhouding groter is dan bepaalde wettelijke vastgelegde maxima, kan derhalve worden vermoed dat de wijn door toevoeging van suiker of alcohol is verrijkt.

5. Voor de toepassing van dit vermoeden moet de methode worden aangewezen volgens welke men het gehalte aan droge stof dient te berekenen [1].

Voor de berekening van het gehalte aan droge stof zijn verscheidene analysemethoden ontwikkeld. Eén daarvan is de „methode bij 100°", bestaande in weging van het residu na verdamping van de vluchtige stoffen bij 100°. Een andere methode is de „vacuümmethode bij 70°", bestaande in weging van het residu na verdamping in vacuüm van de vluchtige stoffen bij 70°. Een derde methode is de „densimetrische", waarbij het gehalte aan droge stof indirect wordt berekend aan de hand van de dichtheid van de wijn nadat de alcohol eraan is onttrokken en door toevoeging van water het oorspronkelijke volume ervan is hersteld.

De keuze tussen de verschillende methoden is van praktisch belang, aangezien de uitkomsten ervan uiteenlopen. (Met de methode bij 100° verkrijgt men een lager gehalte aan droge stof dan met de beide andere methoden, omdat een bepaalde fractie van de minder resistente bestanddelen bij verdamping bij 100° vervluchtigt).

De methode bij 100° is in Frankrijk vastgesteld bij verordening van 18 januari 1907 en voor de bepaling van de verhouding alcohol-droge stof bij verordening van 22 april 1908 nader omschreven.

Verordening (EEG) nr. 1539/71 van de Commissie van 19 juli 1971 tot vaststelling van de in de wijnsector toe te passen communautaire analysemethoden, bepaalt in artikel 1, lid 1:

„De analysemethoden voor de toepassing van de verordeningen (EEG) nrs. 816/70 en 817/70 zijn de in de bijlage van deze verordening aangegeven methoden".

Punt 3 van de bijlage luidt: „Het totaal gehalte aan droge stof wordt bepaald door densimetrie en indirect berekend op basis van de dichtheid van het residu zonder alcohol."

Lahaille, Bourgin, Margnat, Seneclauze en Cremieux zijn Franse wijnhandelaren. In de loop van 1971 voerden zij verschillende partijen in Italië gekochte wijn in Frankrijk in. Bij analyse door de Franse

1 – Artikel 8 van de Code du Vin gebruikt het begrip „extrait réduit", omschreven in de bijlage bij de verordening van 24 juni 1963 betreffende de officiële analysemethoden voor wijn en most: „Het *extrait réduit* is het totale gehalte aan droge stof, verminderd met het totale suikergehalte voor zover groter dan 1 gram, het gehalte aan kaliumsulfaat voor zover groter dan 1 gram, het gehalte aan mannitol, voor zover aanwezig, en alle eventueel aan de wijn toegevoegde chemische stoffen."

autoriteiten bleek dat de verhouding alcohol-droge stof althans van een gedeelte van deze wijn boven de grens lag waarbij een verhoogd alcoholgehalte wordt vermoed. Zij werden strafrechtelijk vervolgd, doch door het Tribunal correctionnel te Marseille ontslagen van rechtsvervolging.

Het Tribunal overwoog daarbij in hoofdzaak dat de bepalingen van verordening nr. 1022/70 van de Commissie van 29 mei 1970, waarbij voor een overgangsperiode geleidecertificaten voor bepaalde wijnen worden ingesteld (PB 1970, nr. L 118, blz. 20), waren nageleefd, daar het producerende land een „wit certificaat" had afgegeven ten blijke van de gezonde handelskwaliteit van de wijn.

Het Tribunal overwoog met name: „...dat al het hiervoren overwogene tot de conclusie moet leiden dat het in 1971 in Frankrijk invoeren — zonder persoonlijke controle — van deugdelijk door „witte certificaten" gedekte witte wijn, geen strafrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte kan meebrengen nu van frauduleuze bedoelingen zijnerzijds in casu niet is gebleken."

Tegen alle vijf vonnissen is beroep ingesteld bij de Cour d'Appel te Aix-en-Provence, die bij arresten van 20 september 1974 en, wat de zaak 14-75 betreft, van 18 oktober 1974, heeft besloten de gedingen te schorsen en krachtens artikel 177 EEG-Verdrag het Hof de navolgende vragen te stellen:

„— Moet tafelwijn, bedoeld in verordening (EEG) nr. 816/70, om deze benaming te mogen dragen en in de Lid-Staten van de Gemeenschap in het verkeer te kunnen worden gebracht, alleen voldoen aan de analytische normen van bijlage II, punt 10, van die verordening of tevens aan nationale praktijken en regelingen?

— Dient het Franse rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte van tafelwijn, gebaseerd op overschrijding van een bepaalde verhouding alcohol-droge stof zoals omschreven in de nationale wettelijke regeling, ingevolge verordening (EEG) nr. 816/70 in het intracommunautaire handelsverkeer buiten toepassing te blijven?"

7. In de verwijzingsarresten overwoog de Cour d'Appel onder meer:

„Overwegende dat in het kader van de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt verordening (EEG) nr. 816/70... in bijlage II, punt 10, tafelwijn definieert... aan de hand van de wijnstoksoorten en het alcohol- en zuurgehalte; dat artikel 27, lid 2, sub a, weliswaar bepaalt dat de aldus gedefinieerde wijnen binnen de Gemeenschap voor rechtstreekse menselijke consumptie mogen worden aangeboden of geleverd, doch dat artikel 25 toevoeging van alcohol en de artikelen 18 en 19 toevoeging van suiker verbieden; dat krachtens artikel 29 de wijnen binnen de Gemeenschap slechts in het verkeer mogen komen met een begeleidend document dat door de overheid is gecontroleerd, en dat artikel 31 kwantitatieve beperkingen of maatregelen van gelijke werking in het handelsverkeer binnen de Gemeenschap verbied;

Overwegende dat verordening (EEG) nr. 1022/70... voor een overgangsperiode geleidecertificaten heeft ingesteld, welke luidens artikel 5 worden afgegeven door de bevoegde instantie van de producerende Lid-Staat, na een analytisch en organoleptisch onderzoek waarbij is vastgesteld dat de betrokken wijn van gezonde handelskwaliteit is en bovendien voldoet aan de voorschriften van artikel 27, lid 2, sub a of b, van verordening (EEG) nr. 816/70; dat voorts ingevolge artikel 11 van verordening nr. 1022/70 ‚onverminderd het bepaalde in de onderhavige verordening de nationale voorschriften van toepassing zijn voor de controle op het goederenverkeer in wijn op het grondgebied van een Lid-Staat';

Overwegende dat de betrokken wijnen in 1971, naar behoren gedekt door een ‚wit certificaat' als voorgeschreven in de ge-

meenschapsverordningen, in Frankrijk zijn ingevoerd; dat de invoerende Lid-Staat volstrekt geen reden heeft te twijfelen aan de echtheid en waarachtigheid van dit certificaat...; dat het deze Lid-Staat echter vrij staat zich ervan te verzekeren dat de wijn die zich in het intracommunautaire handelsverkeer bevindt en als zodanig op zijn grondgebied is ingevoerd, inderdaad de op het certificaat vermelde kwaliteiten bezit en dat de afzender de produkten na de levering niet heeft verwisseld, wanneer de materiële vervoersomstandigheden deze mogelijkheid in feite niet uitsluiten; dat de bevoegde instantie van de invoerende Lid-Staat zich daarom met alle wettige middelen ervan mag vergewissen dat de ingevoerde wijn aan de communautaire bereidingsvoorwaarden voldoet en van gezonde handelskwaliteit is;

.....

Overwegende evenwel dat ernstig moet worden betwijfeld of het nationale rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, gebaseerd op overschrijding van de toegelaten maximumwaarde van de verhouding alcohol-droge stof verenigbaar is met de communautaire regeling; dat dit nationale rechtsvoorschrift het vrije handelsverkeer in de Gemeenschap noodzakelijkerwijs sterk beperkt door, wanneer in Frankrijk overschrijding van bedoeld maximum is geconstateerd, de producent de nadere verplichting op te leggen te bewijzen dat de wijn uitsluitend door gisting van verse druiven is verkregen; dat in het kader van het intracommunautaire handelsverkeer een dergelijke verplichting naar haar aard niet slechts is ‚een eenvoudig nationaal voorschrift ter controle van het wijnverkeer op het grondgebied van een Lid-Staat'..."

8. De verwijzingsarresten zijn ter griffie van het Hof ingeschreven op 3 februari 1975.

Schriftelijke opmerkingen zijn ingediend door R. H. Margnat, ten deze vertegenwoordigd door J. Imbach, advocaat te Straatsburg, en P. Seneclauze, ten deze vertegenwoordigd door P. Guerre, advocaat te Marseille; de Fédération Nationale des Producteurs de Vins de Table et Vins de Pays, ten deze vertegenwoordigd door B. Celice, advocaat te Parijs; de Franse Regering, ten deze vertegenwoordigd door R. Pisani, inspecteur-generaal bij de fraudebestrijdingsdienst van het Ministerie van landbouw; de Regering van de Italiaanse Republiek, ten deze vertegenwoordigd door ambassadeur A. Maresca, bijgestaan door I. M. Braguglia, vice avvocato dello Stato; en de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur G. Marenco.

Bij beschikkingen van 26 februari en 28 mei 1975 heeft het Hof, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten de zaken voor de schriftelijke en de mondelinge behandeling te voegen.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Het Hof heeft evenwel de aandacht van partijen gevestigd op een vraag die het aan partijen in de zaak 89-74 heeft gesteld, namelijk:

„... nader toe te lichten in hoeverre het mogelijk is de met de densimetrische methode verkregen verhouding alcohol-droge stof om te zetten in de verhouding die met de methode bij 100° zou zijn gevonden",

en partijen uitgenodigd in hun schriftelijke opmerkingen eveneens op deze vraag in te gaan.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

1. Opmerkingen van R. H. Margnat (zaak 12-75)

Margnat gaat eerst na welke omstandigheden aanleiding hebben gegeven tot het

probleem dat in de prejudiciële vragen aan de orde is gesteld. Hij betoogt onder meer dat, voor zover het Franse wijn betreft, bij zijn weten in Frankrijk al in jaren geen processen-verbaal op grond van het betrokken rechtsvermoeden zijn opgemaakt, en dat dit vermoeden slechts systematisch is toegepast op Italiaanse wijn omdat het sedert 1971, korte tijd na de vaststelling van verordening nr. 816/70, een goed middel leek te zijn om importen uit Italië te belemmeren.

Ten aanzien van de eerste vraag merkt Margnat op dat verordening nr. 816/70 een geheel van onderling samenhangende maatregelen bevat om een vrij handelsverkeer binnen de Gemeenschap te verzekeren. Hij betwist niet dat de verschillende Staten bijzondere oenologische procédés kunnen toepassen, doch stelt zich op het standpunt dat wijn uit één der landen van de Gemeenschap, die beantwoordt aan de omschrijving van verordening nr. 816/70 en gedekt door een geleidecertificaat, in een andere Staat niet kan worden geweigerd.

De gemeenschapsregeling heeft naar zijn mening ten doel het vrije handelsverkeer tussen de Lid-Staten te bevorderen voor alle wijn die aan de bepalingen van verordening nr. 816/70 en haar bijlage II, punten 7 en 10, voldoet.

Derhalve dient het Hof de eerste vraag aldus te beantwoorden, dat tafelwijn die aan de normen van verordening nr. 816/70 beantwoordt, slechts behoeft te voldoen aan de in deze verordening alsmede in punt 10 van bijlage II voorziene analytische normen, ongeacht de nationale procédés en regelingen van de ontvangende Staat.

Margnat merkt vervolgens op dat de tweede vraag slechts een uitvloeisel is van de eerste. Het gaat erom of het nationale vermoeden van verhoging van het alcoholgehalte niet een belemmering vormt voor het vrije verkeer van wijn en als zodanig een in artikel 31 van verordening nr. 816/70 verboden maatregel is.

Zijns inziens gaat dit vermoeden verder dan wat met de in casu toepasselijke regeling wordt beoogd, en is het daarom in strijd met artikel 31 van verordening nr. 816/70.

Hij wijst erop dat het alleen in het Franse recht voorkomt en dat het destijds slechts voor Franse wijn was bedoeld.

Op nationaal plan nemen de oenologen reeds aan dat het hanteren van het vermoeden kan leiden tot onjuiste conclusies, omdat het geen rekening houdt met alle factoren die de normale samenstelling van wijn kunnen verstoren. Dit schijnt de reden te zijn waarom deze bepaling in Frankrijk praktisch niet wordt toegepast.

Doch zelfs indien zij wel toegepast had kunnen worden, zou een deskundigenonderzoek zijn gelast om de verdachte in staat te stellen tegenbewijs te leveren. Is dit tegenbewijs bij Franse wijn al moeilijk, het is praktisch onmogelijk bij wijn uit andere landen van de Gemeenschap, aangezien deze analytisch en organoleptisch zo van Franse wijn verschilt. Zo hebben de door het Tribunal te Marseille geraadpleegde experts verklaard dat de verhouding alcohol-droge stof niet echt relevant kan zijn bij wijn uit andere landen der Gemeenschap, omdat over de bewerking, bereiding en oorsprong ervan vaak geen zinnig woord valt te zeggen.

Tenslotte verwijst Margnat naar de considerans van verordening nr. 816/70, waarin alle maatregelen die strijdig zijn met de gemeenschappelijke landbouwordening en die tot discriminatie kunnen leiden, worden verboden. Deze verordening verbiedt voorts in het intracommunautaire handelsverkeer alle kwantitatieve beperkingen of maatregelen van gelijke werking. De bij import van Italiaanse wijn in Frankrijk tegen de Franse importeurs opgemaakte processen-verbaal beoogden de invoer van deze wijn kwantitatief te beperken. Dit wordt bevestigd in een vertrouwelijk Frans rondschrijven van 14 april 1972 aan de directeuren der belastingdiensten, waarin het doel van de

wijncontrole wordt toegelicht en wordt erkend dat deze is bedoeld om de invoer van buitenlandse wijnen in Frankrijk af te remmen.

Volgens Margnat vindt zijn opvatting steun in de bepaling van verordening nr. 1022/70, dat het witte geleidecertificaat wordt afgegeven door de bevoegde instantie van de Lid-Staat op wiens grondgebied de wijn is geproduceerd, en wel alleen wanneer deze instantie zich ervan heeft verzekerd dat de betrokken wijn van gezonde handelskwaliteit is en bovendien voldoet aan de voorschriften van artikel 27, lid 2, sub a of b, van verordening nr. 816/70.

Margnat is derhalve van mening dat het Hof, zonder uitspraak te doen over de geldigheid van een nationaal wettelijk voorschrift, dient te verklaren voor recht dat de nationale bepaling betreffende het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte van tafelwijnen in het intracommunautaire handelsverkeer buiten toepassing moet blijven en niet kan worden gehanteerd zonder één der fundamentele beginselen van het EEG-Verdrag, namelijk het vrije verkeer van goederen tussen de Lid-Staten, van zijn inhoud te beroven.

2. Opmerkingen van P. Seneclauze (zaak 13-75)

De heer Seneclauze merkt allereerst op dat de Franse douane bij aankomst van door hem in 1971 uit Italië geïmporteerde partijen wijn telkens een monster heeft getrokken en in het laboratorium heeft laten onderzoeken, heeft vastgesteld dat het voldeed aan de communautaire bepalingen en een losvergunning heeft gegeven, en dat de Franse fraudebestrijdingsdienst eerst enkele maanden later, na betogingen van Franse wijnbouwers opnieuw monsters uit een wijnvat heeft getrokken en geanalyseerd.

Met betrekking tot de eerste vraag bespreekt hij de verordeningen nrs. 816/70 en 1022/70 en betoogt dat de ontvangende Staat ten aanzien van wijn uit een Lid-Staat geen beroep kan doen op zijn eigen wetgeving betreffende oenologische procédés, wanneer voor de betrokken wijn een wit certificaat is afgegeven door het officiële laboratorium van de producerende Lid-Staat, waaruit blijkt dat de wijn aan de voorschriften van verordening nr. 816/70 voldoet.

's Hofs antwoord op deze vraag dient derhalve te luiden dat tafelwijn, om tot het handelsverkeer in een Lid-Staat van de Gemeenschap te kunnen worden toegelaten, alleen behoeft te voldoen aan de analytische normen van bijlage II van die verordening, overeenkomstig het vastgestelde in een officieel certificaat van de producerende Lid-Staat, en niet aan de nationale regeling.

Met betrekking tot de tweede vraag merkt de heer Seneclauze op dat de betrokken Franse regeling niet van toepassing is op het intracommunautaire handelsverkeer, omdat zij werkt met een rechtsvermoeden betreffende een verhoogd alcoholgehalte, dat noch in de andere Lid-Staten noch in de gemeenschapsregeling voorkomt, en dat voortvloeit uit een achterhaalde Franse regeling, daterende uit een periode waarin wijn volgens verouderde methoden werd bereid en de oenologische wetenschap nog praktisch niet bestond.

Franse oenologen hebben aangetoond dat aan de verhouding alcohol-droge stof bedoeld in de wetgeving van 1898, geen waarde meer kan worden toegekend, en voor het Tribunal correctionnel te Marseille gaven de geraadpleegde deskundigen toe dat de verhouding alcohol-droge stof met alle mogelijke voorbehouden moet worden geïnterpreteerd; de drie topdeskundigen Jaulme, Portal en Brun verklaarden dat de litigieuze wijn geen verhoogd alcoholgehalte zou vertonen, wanneer men de verhouding alcohol-droge stof zou uitleggen volgens de methode van Bouvatier en Sudraud.

Met verwijzing naar artikel 40, lid 3, EEG-Verdrag en de artikelen 27 en 31 van verordening nr. 816/70 stelt Seneclauze voor de tweede vraag te beantwoorden als volgt:

„Een bijzondere regeling van een Lid-Staat, die werkt met een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, gebaseerd op de verhouding alcohol-droge stof, is onverenigbaar met verordening nr. 816/70 in het intracommunautaire handelsverkeer, doch blijft geldig in het nationale Franse recht."

3. Opmerkingen van de Fédération Nationale des Producteurs de Vins de Table et Vins de Pays

Ter inleiding merkt de Fédération onder meer op dat zij talloze malen als burgerlijke partij is opgetreden in zaken tegen onscrupuleuze wijnproducenten of -handelaren, en dat zij derhalve meent zeer goed in staat te zijn aan te tonen dat het repressieve stelsel, dat voortdurend op de Franse wijnbouwers is toegepast, in werkelijkheid uitstekend past bij de door het EEG-Verdrag geschapen situatie.

De Fédération bespreekt eerst de inhoud van de Franse regeling en merkt met name op dat nog nooit de klacht is gehoord dat het litigieuze rechtsvermoeden te repressief zou werken. In ieder geval blijkt wel uit de respectabele leeftijd van de thans betwiste bepaling dat zij niet is vastgesteld om invoer uit andere Lid-Staten te belemmeren.

Het is onjuist te zeggen dat het procédé slechts van waarde is voor Franse wijn. Artikel 8 van de Code du Vin is door de Franse overheid immers toegepast in alle Noordafrikaanse landen, waar de wijn toch een andere samenstelling en alcoholgehalte had dan in het moederland.

Het Franse repressieve stelsel is bovendien niet star. Blijkens recente circulaires wordt rekening gehouden met bijzondere methoden van wijnbereiding, terwijl bepaalde bewijsmiddelen bij voorbaat zijn erkend, zodat de verwerende partij daarvan gebruik kan maken.

Vervolgens gaat de Fédération in op de bezwaren van de „communautaire analysemethoden", die afwijken van de methode bij 100°. Inderdaad geven de verdampingsmethode bij 70° en de densimetrische methode nauwkeuriger uitkomsten voor alle bestanddelen van de wijn — dat wil zeggen van het totale gehalte aan droge stof — omdat de methode bij 100° agressief is en mede een fractie van de weinig resistente bestanddelen doet vervluchtigen. Om een verhoogd alcoholgehalte te kunnen vaststellen, moeten de variabelen die samenhangen met de bijzonderheden van iedere wijn, worden geneutraliseerd en voor dit bepaalde onderzoek is alleen het gereduceerd extract van belang. Voor het onderzoek naar het verhoogde alcoholgehalte heeft de methode bij 100° het voordeel die elementen te vervluchtigen die bij de verschillende wijnen het sterkst variëren. Daarom is het in artikel 8 van de Code du Vin bedoelde gereduceerd extract niet een minder waardevol gegeven dan het totaal gehalte aan droge stof, doch een op zichzelf staande uitkomst van een geheel ander onderzoek.

Daarom komt de Fédération met klem op tegen de bewering dat de controlenormen van artikel 8 van de Code du Vin in het licht van de huidige gemeenschapsnormen zouden moeten worden herzien.

Wat de verenigbaarheid van artikel 8 van de Code du Vin met de gemeenschapsregeling betreft, merkt de Fédération allereerst op dat het repressieve stelsel van artikel 8 met geen enkele bepaling van gemeenschapsrecht in strijd is, eenvoudig omdat er in het gemeenschapsrecht geen equivalent van bestaat. Ten aanzien van voorschriften die met de communautaire doelstellingen in overeenstemming zijn, kan de vraag betreffende de verenigbaarheid zich trouwens in het geheel niet voordoen. De artikelen 39 bis en 13 van de verordeningen nrs. 816/70 en 817/70

bepalen immers dat iedere Lid-Staat zorg draagt voor de controle op wijnen die op zijn grondgebied „in de handel worden gebracht".

De Fédération betoogt tenslotte dat de analysemethode van artikel 8 van de Code du Vin niet onverenigbaar is met de gemeenschapsbepalingen. Zij wijst erop dat het onderzoek van het gereduceerd extract en dat van het totaal gehalte aan droge stof geen met elkaar strijdige of zelfs maar concurrerende methoden zijn, omdat zij in werkelijkheid op een verschillend doel zijn gericht. Dit vloeit trouwens uit de communautaire bepalingen zelf voort. Zo is uit artikel 39 bis van verordening nr. 816/70, waarop de controle van in de handel gebrachte produkten berust, niet een definitie van het begrip fraude voortgevloeid. Daarentegen heeft artikel 39 van de verordening, waar het analyses voorschrift, uitsluitend betrekking op de kwalificatie van wijn.

Tenslotte betoogt de Fédération dat artikel 8 van de Code du Vin geen kwantitatieve beperking van de invoer vormt. Het oogmerk van deze bepaling kan geen ongeoorloofde beperking zijn, aangezien zij in overeenstemming is met een uitdrukkelijk geformuleerde doelstelling van de Gemeenschap. Voorts is artikel 8 zelf principieel een kwaliteitsvoorschrift, zodat daaraan geen kwantitatieve gevolgen kunnen worden toegeschreven, tenzij men juist zou willen aannemen dat wijn waarmee is gefraudeerd, ook communautaire bescherming dient te genieten.

Bovendien is het optreden van de Franse fraudebestrijdingsdienst in overeenstemming met de nationale openbare orde. Verhoging van het alcoholgehalte door toevoeging van suiker kan te allen tijde gedurende het transport of tijdens de handelsfase geschieden, en er is geen enkele reden om aan te nemen dat met buitenlandse produkten niet zou worden gefraudeerd.

De Fédération merkt nog op dat de noodzakelijke harmonisatie van de communautaire wetgeving op het gebied van fraudebestrijding zal moeten worden gebaseerd op een norm die zeer veel gelijkenis vertoont met die van artikel 8 van de Code du Vin, omdat er thans geen andere, betrouwbare procédés bestaan waarmee een verhoogd alcoholgehalte kan worden vastgesteld.

De Fédération stelt het Hof voor de vragen van de Cour d'Appel te Aix-en-Provence te beantwoorden als volgt:

„1. Artikel 8 van de Code du Vin heeft, afgezien van de analyse der elementen waaruit het produkt is samengesteld, ten doel vast te stellen of bij de bereiding van het produkt ontoelaatbare procédés zijn toegepast, en bevat een regeling op een gebied waarop nog geen communautaire regelingen bestaan, doch beantwoordt aan een van gemeenschapswege vastgestelde doelstelling.

2. Artikel 8 van de Franse Code du Vin is van toepassing op het intracommunautaire handelsverkeer en heeft op zich beschouwd niet het effect van een maatregel van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen."

4. Opmerkingen van de Franse Regering

Met betrekking tot de eerste vraag merkt de *Franse Regering* op dat tafelwijn ingevolge de gemeenschapsregeling aan zekere normen moet voldoen. Bij onderzoek van deze regeling blijkt echter dat deze normen, en met name die van verordening nr. 816/70, bijlage II, punt 10, niet uitputtend zijn en dat de Gemeenschap in verschillende opeenvolgende fasen controle uitoefent op de aard van de wijn die voor rechtstreekse menselijke consumptie is toegelaten.

Volgens de Franse Regering is inherent aan dit etappegewijs optreden dat de bijzondere bepalingen van het nationale recht worden gehandhaafd tot hun vervanging door bepalingen van gemeenschapsrecht. Artikel 28 bis van verordening nr. 816/70 bepaalt dit uitdrukkelijk.

De Franse regering vestigt er voorts de aandacht op dat de in artikel 8 van de Code du Vin vastgestelde maxima voor de verhouding alcohol-droge stof geen analytische norm zijn, doch de formulering van een oenologische regel waarmee kan worden gecontroleerd of de voorschriften inzake verrijking zijn nageleefd.

De Franse Regering komt derhalve tot de conclusie dat wijn niet slechts moet voldoen aan de in verordening nr. 816/70, bijlage II, punt 10, gegeven definitie van tafelwijn, teneinde als zodanig vrijelijk in de Gemeenschap in de handel te kunnen worden gebracht, doch bovendien aan alle in gemeenschapsverordeningen en niet afgeschafte nationale bepalingen gestelde voorwaarden, terwijl de controle daarop aan de nationale instanties is overgelaten.

Zij wijst hiertoe op het feit dat artikel 39 bis en 13 van respectievelijk verordening nr. 816/70 en nr. 817/70, artikel 9 van verordening nr. 1594/70 en artikel 4 van verordening nr. 1618/70 de Lid-Staten verplichten de maatregelen te nemen die nodig zijn om toepassing van de gemeenschapsverordeningen te verzekeren.

Ten aanzien van verordening nr. 1539/71 merkt de Franse regering op dat deze blijkens het intitulé betrekking heeft op „analysemethoden" *(des* méthodes d'analyse), en dus niet alle analysemethoden regelt. De verordening voorziet slechts analysemethoden ter bepaling van de factoren die met toepassing van artikel 11 van verordening nr. 817/70 kunnen worden vastgesteld en waarmee met name in bepaalde gebieden voortgebrachte kwaliteitswijnen kunnen worden gekarakteriseerd.

Tenslotte wijst de Franse Regering erop dat er geen enkele communautaire bepaling bestaat op het stuk van de opsporing van fraudes en vervalsingen, behalve dat de Lid-Staten verplicht zijn alle nodige maatregelen te nemen ter handhaving van de gemeenschapsregels.

Ten aanzien van de tweede vraag wijst de Franse Regering erop dat het Franse recht volstrekt geen onderscheid maakt tussen Franse en buitenlandse produkten. Frauduleuze verhoging van het alcoholgehalte kan in alle fasen geschieden, vanaf het tijdstip van de produktie tot het in de handel brengen van het produkt, zelfs wanneer dit door een geleidecertificaat of ander document is gedekt. Daarom is het van belang op ieder tijdstip te kunnen vaststellen of het produkt in overeenstemming is met de specificaties van de ervoor geldende regeling. Het ware discriminerend en onverenigbaar met de beginselen van het EEG-Verdrag om de onderhavige oenologische regel alleen op Franse wijn toe te passen.

De nationale rechtspraak past overigens artikel 8 van de Code du Vin evenzeer op Franse als op buitenlandse wijn toe.

De Franse Regering komt derhalve tot de conclusie dat nu de analysemethoden tot vaststelling van een verhoogd alcoholgehalte bij wijn niet zijn geharmoniseerd, de Lid-Staten hun nationale recht dienen toe te passen op produkten die op hun grondgebied in de handel zijn, en wel juist op grond van de in het gemeenschapsrecht vervatte verwijzingsregels.

5. Opmerkingen van de Regering van de Italiaanse Republiek

De Italiaanse Regering merkt op dat de eerste vraag van de verwijzende rechter de wezenlijke hoedanigheden van in de Gemeenschap geproduceerde tafelwijn geldt.

Zij betoogt dat er sedert 1 juni 1970 een volledige gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt bestaat. Daarvoor, aldus de twaalfde overweging van de considerans van verordening nr. 816/70, is onder meer een nauwkeurige omschrijving van de produkten waarvoor de regeling geldt, onontbeerlijk.

Die omschrijving is te vinden in bijlage II van genoemde verordening, terwijl

voorschriften betreffende de produktie en de controle op de ontwikkeling van de aanplantingen alsmede voorschriften betreffende sommige oenologische procédés en het in de handel brengen zijn opgenomen in titel III en IV van de verordening.

Zo gezien moet een in de Gemeenschap geproduceerde tafelwijn, die voldoet aan de voorwaarden van de communautaire bepalingen, stellig vrijelijk verhandelbaar zijn in de Gemeenschap, daar anders het bestaan van de gemeenschappelijke marktordening in gevaar wordt gebracht.

Hieruit volgt dat, wat de wezenlijke hoedanigheden betreft, de vraag bevestigend moet worden beantwoord in die zin, dat een wijn, om de benaming „tafelwijn" te mogen dragen en binnen De Gemeenschap vrijelijk verhandelbaar te zijn, slechts behoeft te voldoen aan de voorwaarden van de gemeenschapsregeling.

Voor de beantwoording van de tweede vraag bespreekt de Italiaanse regering eerst de Franse regeling op dit gebied. Zij is van mening dat het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte een controlemaatregel is om vast te stellen of de wijn zekere wezenlijke hoedanigheden bezit. Het is dus geen kwaliteitsvoorschrift, maar een bepaling betreffende kwaliteitscontrole.

Haars inziens blijkt uit de communautaire bepalingen dat deze kwaliteitscontrole van wijn nagenoeg geheel aan de Lid-Staten is overgelaten. Zij wijst in dit verband op artikel 39 bis van verordening nr. 816/70 en artikel 9 van verordening nr. 1594/70.

De Italiaanse Regering stelt derhalve dat de Lid-Staten vrij zijn controlemaatregelen vast te stellen om de gemeenschapsvoorschriften te doen naleven, zodat wanneer de nationale rechter van oordeel is dat het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte een zodanige controlemaatregel is, handhaving daarvan met de communautaire rechtsorde verenigbaar is.

Volgens de Italiaanse Regering verbiedt de communautaire regeling, en met name verordening nr. 1539/71, een Lid-Staat om in het kader van het betrokken rechtsvermoeden de analysemethode bij 100° te gebruiken. Dit vloeit volgens haar voort uit de overwegingen die aan deze verordening ten grondslag liggen, en met name de derde overweging van de considerans („... dat de genoemde methoden derhalve verplicht moeten zijn voor elke handelstransactie en elke controleverrichting"). Deze overweging dwingt tot de opvatting dat de verordening eveneens betrekking heeft op de analysemethoden ter vaststelling van de wezenlijke hoedanigheden die het betrokken produkt ingevolge de communautaire regeling moet bezitten. Deze opvatting vindt steun in de bewoordingen van artikel 1 der verordening; artikel 39 bis van verordening nr. 816/70 legt immers de Lid-Staten de verplichting op de nodige maatregelen te nemen om de communautaire bepalingen te doen naleven. Een andere opvatting zou trouwens het doel van de gemeenschappelijke marktordening in gevaar brengen, want een produkt dat in een bepaald land en volgens een bepaalde analysemethode wordt beschouwd als tafelwijn die aan de gestelde eisen voldoet, zou in een ander land, dat een andere analysemethode toepast, wellicht niet als zodanig kunnen worden aangemerkt.

6. Opmerkingen van de Commissie

In het „feitelijk" deel van haar opmerkingen wijst de Commissie op een aantal omstandigheden die van invloed zijn op de waarden die aan de verhouding alcohol-droge stof ten grondslag liggen.

Zo wordt bij de bereiding van witte wijn de most in het algemeen onmiddellijk gescheiden van de stelen, pitten en schillen (in Italië echter laat men deze vaste deeltjes een poosje in de wijn zitten). Bij rode wijn daarentegen wordt de most in de regel niet meteen ervan gescheiden. Het gehalte aan droge stof van rode wijn zal dus veelal groter zijn en de verhou-

ding alcohol-droge stof kleiner. Maar niet alle rode wijnen zijn wat dit betreft gelijk, want hoe langer de vaste delen in de wijn blijven, des te groter wordt het gehalte aan droge stof. Er bestaat een algemene tendens bedoelde periode, die naar gelang de plaatselijke omstandigheden en gebruiken reeds varieert, steeds meer te verkorten. Ook het geografische gebied waar de wijn wordt verbouwd, kan van grote invloed zijn op het gehalte aan droge stof. Hiertoe behoren immers ook vaste zuren, die in grotere hoeveelheid voorkomen naarmate het wijnbouwgebied noordelijker ligt, terwijl bij wijnen uit Apulië, Sicilië en met name Sardinië het zuurgehalte zeer laag is.

De Commissie wijst er echter ook op dat de weerlegbaarheid van het rechtsvermoeden van belang is in verband met de mogelijkheid dat een geheel onvervalste wijn om vele redenen toch een verhouding alcohol-droge stof kan hebben die het toegestane maximum overschrijdt, en zij verwijst hiertoe naar twee Franse circulaires van 2 maart 1965 en 25 maart 1974. De eerste stelt, teneinde rekening te houden met het verschil in droge stof naargelang de verschillende wijzen van wijnbereiding, de toegelaten maximum waarde van de verhouding alcohol-droge stof afhankelijk van het permanganaatgehalte. In de tweede wordt rekening gehouden met de korte duur van de wijnbereiding van bepaalde rode wijnen van de oogst 1973.

Alvorens in te gaan op de eerste vraag, onderzoekt de Commissie de gemeenschapsregelingen van de wijnsector en met name de talrijke bepalingen betreffende de minimum kwaliteitsnormen waaraan wijn moet voldoen om de kwalificatie tafelwijn te verdienen, zonder welke hij niet voor menselijke consumptie mag worden aangeboden. Zij wijst erop dat verordening nr. 816/70 voorts bepalingen bevat betreffende een aantal oenologische procédés en het maximum gehalte aan bepaalde stoffen. Bij overtreding van deze bepalingen kan de wijn — ook al valt hij in de categorie tafelwijn — niet worden aangeboden of geleverd voor rechtstreekse menselijke consumptie, zoals thans uitdrukkelijk is bepaald in artikel 28 bis van verordening nr. 816/70, vastgesteld bij verordening nr. 2680/72. Maar produkten die niet voor rechtstreekse menselijke consumptie kunnen worden aangeboden, zijn volgens de Commissie daarom nog niet aan het handelsverkeer binnen de Gemeenschap onttrokken.

De Commissie wijst er voorts op dat de produkten van de wijnsector ingevolge artikel 29 van verordening nr. 816/70 in de Gemeenschap slechts vrij verhandelbaar zijn wanneer zij zijn gedekt door een document, ingesteld bij verordening nr. 1769/72, die eerst sedert 1 april 1973 van toepassing is. Vóór die datum volstond men met de overgangsregeling van verordening nr. 1022/70, waarbij een geleidecertificaat uitsluitend vereist was voor het handelsverkeer tussen de Lid-Staten.

De Commissie vraagt zich af in hoeverre met het oog op deze regeling nog ruimte blijft voor de toepassing van nationale bepalingen, en meent dat de vraag al naar het geval op verschillende wijze moet worden beantwoord.

Met betrekking tot *de benaming „tafelwijn"*, moet volgens de Commissie het antwoord luiden, dat deze benaming uitsluitend door het gemeenschapsrecht wordt geregeld.

Wat de begeleidende documenten betreft, stelt zij dat de communautaire regeling niet meebrengt dat door communautaire documenten gedekte wijn vrijgesteld is van iedere controle. Integendeel, het geleidecertificaat is bestemd om de controle te vergemakkelijken, en met name om na te gaan of de wijn gedurende het transport geen ongeoorloofde bewerkingen heeft ondergaan. Zou echter bij de controle worden vastgesteld dat de wijn bijvoorbeeld niet voor rechtstreekse menselijke consumptie kan worden toegelaten, dan kan de Lid-Staat bedoeld pro-

dukt toch niet de toegang tot zijn grondgebied ontzeggen. Op grond van deze vaststelling is de Commissie van mening dat 's Hofs antwoord op de vraag van de Cour d'Appel te Aix-en-Provence dient te luiden, dat de Lid-Staten hun onderlinge handelsverkeer en vanaf 1 april 1973 ook in het interne handelsverkeer, het *verkeer* in tafelwijnen niet kunnen binden aan andere voorwaarden dan in het communautaire recht zijn vastgesteld.

Met betrekking tot de *oenologische procédés en analytische normen* is de Commissie van mening dat 's Hofs antwoord dient te luiden dat de Lid-Staten bij de huidige stand van het gemeenschapsrecht de aanbieding of levering van tafelwijn voor rechtstreekse menselijke consumptie op hun grondgebied afhankelijk kunnen stellen van de inachtneming van andere oenologische procédés en analytische normen dan in het gemeenschapsrecht zijn voorzien, mits het verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen, bedoeld in artikel 31 van verordening nr. 816/70, wordt geëerbiedigd.

Voor de oenologische procédés wordt deze conclusie duidelijk bevestigd door artikel 28 bis van verordening nr. 816/70, vastgesteld bij verordening nr. 2680/72.

Volgens de Commissie gaat het er bij de tweede vraag om vast te stellen in hoeverre de Lid-Staten nationale bepalingen mogen toepassen om de naleving van de communautaire bepalingen betreffende oenologische procédés te controleren en te waarborgen.

Zij komt tot de conclusie dat de Lid-Staten de nodige maatregelen ter handhaving van de communautaire bepalingen niet slechts mogen, doch ook moeten nemen. Zij wijst in dit verband op artikel 9 van verordening nr. 1594/70 en artikel 39 bis van verordening nr. 816/70.

De Commissie merkt hierbij op dat de bestaande communautaire bepalingen betreffende harmonisatie van de controle niet uitputtend zijn, en dat geen enkele bepaling van de gemeenschapsregeling zich verzet tegen toepassing van een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, dat op de verhouding alcohol-droge stof is gebaseerd.

Maar, aldus vervolgt de Commissie, het handelen van de Lid-Staten vindt zijn beperking in het verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve invoerbeperkingen. Met zodanige maatregel heeft men te doen indien het toezicht van een Lid-Staat op de produkten van een andere Lid-Staat strenger is dan het toezicht op de nationale produktie.

Volgens de Commissie kan hiertegen niet worden ingebracht dat de communautaire bepalingen betreffende de verrijking van wijn als gevolg van dit rechtsvermoeden moeten wijken voor het vereiste dat de uitkomsten van de chemische analyse eenvoudigweg overeenkomen met de in de nationale wettelijke regeling vastgestelde waarden. Deze tegenwerping zou slechts gegrond zijn bij een onweerlegbaar rechtsvermoeden. Indien daarentegen ruimschoots gelegenheid bestaat voor het leveren van tegenbewijs, kan het betrokken rechtsvermoeden als een echt controlemiddel worden beschouwd.

Bovendien dient men te onderscheiden tussen de toelaatbaarheid in abstracto van het betrokken rechtsvermoeden en de toelaatbaarheid van de fixatie in concreto van de waarden die grond voor dit vermoeden opleveren. Zo zou de vaststelling van een bepaalde verhouding alcohol-droge stof, die voor alle wijn van de Gemeenschap gold en waardoor wijn uit de andere Lid-Staten in een ongunstiger positie werd gebracht dan nationale wijn, een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking zijn. Ook al kan de Commissie in het kader van deze procedure geen uitspraak doen over de vraag of de in de Franse regeling genoemde waarden voor alle wijn van de Gemeenschap billijk zijn, anderzijds ziet

zij geen aanleiding om a priori aan te nemen dat wijn uit de andere Lid-Staten erdoor wordt benadeeld.

Vervolgens weerlegt de Commissie een andere mogelijke tegenwerping tegen haar bovenvermelde conclusie. Het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte vormt geen beletsel voor een verrijking van de wijn overeenkomstig de wettelijke bepalingen, aangezien de belanghebbende met eenvoudige berekeningen kan aantonen dat er eventueel van een toegestane verrijking sprake is.

Tenslotte merkt de Commissie op dat de afschaffende werking van het gemeenschapsrecht in wezen neerkomt op niet-toepasselijkheid van nationale bepalingen voor zover deze met het gemeenschapsrecht in strijd zijn. Een Lid-Staat kan, en moet soms, verder gaan en de nationale bepalingen formeel afschaffen. Maar die formele afschaffing is dan een handeling van de Lid-Staat. In casu moge artikel 25 van verordening nr. 816/70 vanwege zijn inhoud een bepaling van overeenkomstige strekking als artikel 2 van de wet van 24 juli 1894 in de Lid-Staten buiten werking stellen, daartegenover heeft het echter geen enkel gevolg voor het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, tenzij wordt aangetoond dat de twee normen elkaar tegenspreken.

De Commissie stelt tenslotte voor dat het Hof deze vraag beantwoorde als volgt:

„De artikelen 18, 19, 22 en 39 bis van verordening nr. 816/70 en artikel 9 van verordening nr. 1594/70 verbieden niet dat een Lid-Staat op tafelwijnen, ook indien afkomstig uit een andere Lid-Staat, een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte toepast, waarbij wordt uitgegaan van de verhouding alcohol-gereduceerd extract, mits dit zodanig wordt opgevat en gehanteerd, dat wijn uit andere Lid-Staten daardoor niet wordt benadeeld vergeleken bij wijn van eigen bodem en de betrokkenen tot het tegenbewijs worden toegelaten."

De Commissie wijst erop, dat de Cour d'Appel te Aix-en-Provence geen vragen betreffende de analysemethode droge stof heeft gesteld, doch dat dit wel is geschied in de zaak 89-74 (Arnaud/Procureur-Général).

Wat de feiten betreft, wil de Commissie daarover slechts opmerken dat de verhouding alcohol-droge stof, die op één van beide analysemethoden (de methode bij 100° dan wel de densimetrische) is gebaseerd, niet kan worden omgezet in de via de andere methode berekende waarden en, wat het recht betreft, dat verordening nr. 1539/71 de Lid-Staten niet toelaat om, voor de controle op de naleving van de communautaire bepalingen in de wijnsector, een andere analysemethode droge stof voor te schrijven dan de densimetrische.

Overwegende dat ter terechtzitting van 11 juni 1975 mondelinge opmerkingen zijn gemaakt door R. H. Margnat, ten deze vertegenwoordigd door J. Imbach; P. Seneclauze, ten deze vertegenwoordigd door P. Guerre; de Fédération Nationale des Producteurs de Vins de Table, ten deze vertegenwoordigd door B. Celice; de Franse Regering, ten deze vertegenwoordigd door R. Tinlot, hoofdinspecteur bij de fraudebestrijdingsdienst; en de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur G. Marenco.

Overwegende dat tijdens deze zitting partijen de hierna samengevatte nieuwe gegevens naar voren hebben gebracht;

De *Franse Regering* ontkent dat de bepaling betreffende het rechtsvermoeden in onbruik is geraakt, en betoogt dat in de jaren 1965-1974 aan de rechterlijke instanties 54 dossiers inzake onrechtmatige verhoging van het alcoholgehalte in handen zijn gesteld, waarvan 45 betrekking hadden op Franse wijn, acht op Italiaanse wijn en één op Spaanse wijn. 18 van deze 54 dossiers dateren van vóór 1970.

De Franse Regering ontkent eveneens dat de toepassing van de verhouding

alcohol-droge stof een belemmering vormt voor het vrije handelsverkeer. Zij wijst erop dat in 1973 bijna 6 miljoen hectoliter buitenlandse wijn Frankrijk binnenkwam en evenveel in 1974. In het tweede halfjaar van 1972 kwamen 2,8 miljoen hectoliter Italiaanse wijn Frankrijk binnen. Van deze 2,8 miljoen werden 158 379 hectoliter geanalyseerd en slechts met betrekking tot 9 495 hectoliter is een strafvervolging ingesteld wegens overschrijding van de maximum waarde van de verhouding alcohol-droge stof.

Voorts merkt de Franse Regering op dat het merendeel van de monsters van de door verdachten geïmporteerde wijn is getrokken vóór 1 september 1971, toen verordening nr. 1539/71 van kracht werd. Wellicht is dit de reden dat de Cour d'Appel te Aix-en-Provence geen vragen met betrekking tot deze verordening heeft gesteld.

Margnat en Seneclauze wijzen er met name op dat de bepaling betreffende het rechtsvermoeden niet een eenvoudig controlevoorschrift is. Als de nationale wetgeving de aard van de wijn doet afhangen van de verhouding alcohol-droge stof, dan gaat het onvermijdelijk om de omschrijving van wijn. Zij betogen dat het leveren van tegenbewijs de betrokkenen voor zodanige moeilijkheden stelt, dat er in feite sprake is van een onweerlegbaar rechtsvermoeden.

De *Commissie* betoogt dat de methode bij 100° niet de enige is waarmee een verhoogd alcoholgehalte kan worden vastgesteld. Al geschiedt dit thans in Frankrijk met genoemde methode en al bestaat er op het ogenblik geen andere ter bepaling van de verhouding alcohol-droge stof, niettemin is de Commissie van mening dat het stellig mogelijk is om uitsluitend op grond van ervaring met de densimetrische methode een nieuwe verhoudingsformule alcohol-droge stof op te stellen.

De *Franse Regering* repliceert dat het wellicht mogelijk is een nieuwe norm voor een rechtsvermoeden op te stellen op basis van de verhouding alcohol-gereduceerd totaal gehalte aan droge stof, waarbij het totale gehalte door densimetrie wordt berekend, en de reductie in functie van het aldus berekende totale gehalte geschiedt. Maar de vaststelling van zo een norm vergt veel tijd en inspanning; het kost op zijn minst verscheidene jaren om voldoende ervaring op te doen.

Overwegende dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 8 juli 1975 conclusie heeft genomen.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat de Cour d'Appel te Aix-en-Provence bij arresten van 20 september 1974 en, in de zaak 14-75, van 18 oktober 1974, ingekomen ten Hove op 3 februari 1975, krachtens artikel 177 EEG-Verdrag twee vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van verordening nr. 816/70 van de Raad van 28 april 1970 houdende aanvullende bepalingen inzake de gemeenschappelijke ordening van de wijnmarkt (PB 1970, nr. L 99, blz. 1);

2 Overwegende dat waar het voorwerp van de vijf zaken hetzelfde is, zij ter fine van de uitspraak kunnen worden gevoegd;

3 Overwegende dat de vragen blijkens de verwijzingsarresten zijn gesteld naar aanleiding van een strafvervolging tegen Franse wijnhandelaren ter zake van het ten verkoop aanbieden van uit Italië geïmporteerde tafelwijn, waarop ongeoorloofde praktijken ter verhoging van het alcoholgehalte zouden zijn toegepast;

4 dat de vervolging is gegrond op artikel 8 van de Code du Vin, dat met overneming van het decreet van 19 april 1898 bepaalt dat rechtens wordt vermoed een verhoogd alcoholgehalte te bezitten rode wijn waarbij de verhouding alcohol-gereduceerd extract groter is dan 4,6, en witte wijn waarbij deze verhouding groter is dan 6,5, behoudens zekere correcties met het oog op bijzondere wijzen van wijnbereiding;

5 Overwegende dat de vraag van de Cour d'Appel te Aix zakelijk weergegeven erop neerkomt of de Lid-Staten krachtens de gemeenschapsregeling van de wijnsector een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, zoals vervat in artikel 8 van de Franse Code du Vin, mogen toepassen;

6 Overwegende dat ingevolge verordening nr. 816/70 sommige procédés, zoals het verhogen van het alcoholgehalte bij de wijnbereiding, het aanzuren en ontzuren alsmede het verzoeten, slechts zijn toegestaan onder de in de artikelen 18 tot en met 21 omschreven voorwaarden, terwijl het toevoegen van alcohol aan wijn bij artikel 25 is verboden;

7 dat artikel 27 bepaalt dat de naam tafelwijn blijft voorbehouden aan de wijn omschreven in punt 10 van bijlage II van de verordening, waarin onder meer een aantal waarden betreffende het alcoholgehalte en het gehalte aan zuren wordt vermeld;

8 dat ingevolge artikel 28 bis, vastgesteld bij verordening nr. 2680/72 van de Raad van 12 december 1972, wijn waarop oenologische procédés zijn toegepast welke volgens de communautaire voorschriften of bij ontbreken daarvan, volgens de nationale voorschriften niet geoorloofd zijn, niet voor rechtstreekse menselijke consumptie mag worden aangeboden of geleverd;

9 Overwegende dat de communautaire regeling zich dus weliswaar niet verzet tegen vaststelling door de Lid-Staten van meer restrictieve, aanvullende

bepalingen inzake oenologische procédés, doch nergens steun is te vinden voor de opvatting dat de omschrijving van tafelwijn in verordening nr. 816/70 door nationale bepalingen kan worden aangevuld of gewijzigd;

10 dat hieruit moet worden afgeleid dat wijn, teneinde de benaming tafelwijn te mogen dragen, slechts heeft te voldoen aan de analytische normen van genoemde verordening;

11 Overwegende dat artikel 29 van verordening nr. 816/70, zoals gewijzigd bij verordening nr. 2312/71 van de Raad van 29 oktober 1971, bepaalt dat met ingang van 1 september 1972 wijn zich binnen de Gemeenschap slechts in het verkeer mag bevinden met een begeleidend document dat door de overheid is gecontroleerd;

12 dat de voor een overgangsperiode vastgestelde verordening nr. 1022/70 van de Commissie van 29 mei 1970 met het oog op het handelsverkeer tussen de Lid-Staten voorschreef dat de bevoegde instantie van de producerende Lid-Staat een geleidecertificaat afgeeft waarin, na een analytisch en organoleptisch onderzoek van het produkt in een officieel laboratorium of instituut, wordt verklaard dat de wijn van gezonde handelskwaliteit is en voldoet aan de voorwaarden voor levering voor rechtstreekse menselijke consumptie binnen de Gemeenschap;

13 dat verordening nr. 1769/72 van de Commissie van 26 juli 1972, die van toepassing is met ingang van 1 april 1973, voor ieder wijntransport tussen twee plaatsen binnen de Gemeenschap het gebruik van een geleidecertificaat voorschrijft, dat — onder andere — de elementen bevat die nodig zijn om de geadresseerde in te lichten omtrent de aard van het produkt;

14 dat hieruit blijkt dat de Lid-Staten weliswaar gedurende de overgangsperiode het gebruik van nationale certificaten nog konden voorschrijven voor hun eigen produkten die zich op hun grondgebied in het verkeer bevonden, doch met betrekking tot produkten uit andere Lid-Staten nooit andere dan de door de gemeenschapsverordeningen voorgeschreven certificaten hebben mogen eisen;

15 Overwegende evenwel dat aan de voorwaarden voor toelating voor rechtstreekse menselijke consumptie niet slechts moet zijn voldaan op het mo-

ment waarop de wijn voor het eerst in het verkeer wordt gebracht, alsmede bij invoer in een Lid-Staat, doch ook in alle daarop volgende handelsfasen;

16 dat dus controlemaatregelen noodzakelijk kunnen blijken om vast te stellen of de wijn in deze stadia niet het voorwerp van ongeoorloofde handelingen is geweest, zoals de in artikel 25 van verordening nr. 816/70 verboden toevoeging van alcohol;

17 dat artikel 39 bis van verordening nr. 816/70, ingevoegd krachtens artikel 12 van verordening nr. 2680/72 van de Raad van 12 december 1972, bepaalt dat de Lid-Staten de nodige maatregelen nemen om de verordening te doen naleven;

18 dat dit voorschrift overigens een bevestiging en veralgemening is van artikel 9 van verordening nr. 1594/70 van de Commissie van 5 augustus 1970, luidende dat, tot de vaststelling van communautaire bepalingen ter zake, de Lid-Staten alle dienstige maatregelen nemen om inachtneming van de voorschriften betreffende de verrijking, de aanzuring en de ontzuring te waarborgen;

19 dat de Lid-Staten bijgevolg verplicht zijn doelmatige controlemaatregelen vast te stellen, waarbij zij binnen de door andere regels van gemeenschapsrecht gestelde grenzen vrij zijn in de keuze van de huns inziens daartoe geëigende methoden;

20 dat aldus, wanneer een Lid-Staat voor de opsporing van ongeoorloofde verrijkingen een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte invoert of handhaaft, dat zoals artikel 8 van de Code du Vin op de verhouding alcohol-droge stof berust, de vraag rijst of zo een bepaling moet worden beschouwd als een tot het nationale domein behorende controlemaatregel dan wel als een analytische norm, die onverenigbaar zou kunnen zijn met de gemeenschapsregeling ter zake;

21 dat zodanig rechtsvermoeden als een controlemaatregel en niet als een analytische norm moet worden aangemerkt, wanneer het niet onweerlegbaar is, doch door tegenbewijs kan worden ontkracht;

22 dat mitsdien bij de huidige stand van de gemeenschapsregeling een Lid-Staat in beginsel een rechtsvermoeden kan toepassen als controlemiddel met het oog op de opsporing van gevallen waarin het alcoholgehalte is verhoogd;

23 Overwegende evenwel dat een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte als nationale controlemaatregel ontoelaatbaar zou zijn, indien de toepassing ervan wijn uit andere Lid-Staten zou benadelen en aldus een — bij artikel 30 EEG-Verdrag en artikel 31, lid 1, sub b, van verordening nr. 816/70 verboden — maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking zou opleveren;

24 dat dit bijvoorbeeld het geval zou zijn indien het vermoeden ten aanzien van wijn uit een andere Lid-Staat rechtens en feitelijk niet in dezelfde mate en onder dezelfde voorwaarden weerlegbaar zou zijn als bij het nationale produkt;

25 dat dit evenzeer het geval zou kunnen zijn bij een dusdanige toepassing van de wettelijke bepaling, dat de bewijslast met betrekking tot de bijzondere omstandigheden van het geval eenvoudig wordt omgekeerd, zonder de mogelijkheid het rechtsvermoeden enkel met behulp van gegevens betreffende de weersomstandigheden in het produktiegebied, de wijzen van wijnbereiding en de andere algemene factoren die de verhouding alcohol-droge stof beïnvloeden, te weerleggen;

26 dat in de eerste plaats de nationale rechter heeft te onderzoeken of zo een geval zich voordoet;

27 Overwegende dat vervolgens moet worden onderzocht of de communautaire bepalingen betreffende de analysemethoden voor wijn zich verzetten tegen de toepassing in een Lid-Staat van een controlemaatregel berustende op het rechtsvermoeden dat het alcohol-gehalte is verhoogd in alle gevallen waarin de verhouding alcohol-droge stof bepaalde waarden te boven gaat;

28 dat verordening nr. 1539/71 van de Commissie van 19 juli 1971 tot vaststelling van de in de wijnsector toepasselijke communautaire analysemethoden, in werking getreden op 1 september 1971, in artikel 1 bepaalt dat de analy-

semethoden „voor de toepassing van de verordeningen (EEG) nr. 816/70 en nr. 817/70 zijn de in de bijlage van deze verordening aangegeven methoden";

29 dat ingevolge punt 3 van de bijlage „het totaal gehalte aan droge stof wordt bepaald door densimetrie en indirect berekend op basis van de dichtheid van het residu zonder alcohol";

30 dat dus om te kunnen beslissen of deze analysemethode verplicht is, in de eerste plaats moet worden onderzocht of de betrokken nationale controlemaatregel een toepassing is van verordening nr. 816/70 of eventueel van verordening nr. 817/70 betreffende de in bepaalde gebieden voortgebrachte kwaliteitswijnen, die evenwel geen bijzondere verbodsbepalingen bevat met betrekking tot het toevoegen van alcohol aan wijn;

31 dat er ten deze aan zij herinnerd dat verordening nr. 816/70 de Lid-Staten wel vrij laat in de keuze van de geëigende controlemaatregelen, maar hen niettemin verplicht toe te zien op de naleving van de bepalingen betreffende de oenologische procédés, daaronder begrepen het verbod alcohol aan wijn toe te voegen;

32 dat dit in elk geval zo is nadat bij verordening nr. 2680/72 van 12 december 1972, in werking getreden op 1 januari 1973, in verordening nr. 816/70 is opgenomen het nieuwe artikel 39 bis, bepalende dat „de Lid-Staten de nodige maatregelen nemen om deze verordening te doen naleven";

33 dat bijgevolg een nationale controlemaatregel ter opsporing van gevallen waarin in strijd met de communautaire regeling alcohol aan wijn is toegevoegd, valt binnen het toepassingsgebied van verordening nr. 816/70 en mitsdien dat van verordening nr. 1539/71 betreffende de analysemethoden;

34 Overwegende evenwel dat om de gestelde vraag te kunnen beantwoorden, bovendien moet worden nagegaan of een op de verhouding alcohol-droge stof gebaseerd rechtsvermoeden in de praktijk bruikbaar is indien voor de bepaling van het totaal gehalte aan droge stof alleen de door verordening nr. 1539/71 voorgeschreven densimetrische methode is toegelaten;

35 dat het betrokken rechtsvermoeden op een oenologische ervaringsregel is gebaseerd, volgens welke het natuurlijke gistingsproces een bepaalde verhouding tussen het gewichtsvolume alcohol en het gewichtsvolume gereduceerd droog extract van de wijn tot stand brengt;

36 dat het begrip „gereduceerd droog extract", waarmee in deze context wordt gewerkt, zich van het in de communautaire bepaling gebruikte begrip „totaal gehalte aan droge stof" blijkt te onderscheiden, niet slechts door de reductie van bepaalde stoffen, maar ook door het feit dat het, voor het extraheren van de droge stof van de wijn, het uitsluitend gebruik van de zogenaamde methode bij 100° onderstelt;

37 dat immers de berekening van het gereduceerd droog extract met behulp van een andere analysemethode, met name de densimetrische, niet mogelijk blijkt en er kennelijk geen coëfficiënten bestaan waarmee de met andere methoden gevonden waarden droge stof in die van de methode bij 100° zouden kunnen worden omgezet;

38 dat, ondanks de kritiek op deze methode vanuit wetenschappelijke en professionele kring, er tot nog toe geen enkele andere methode is gevonden die haar bij de toepassing van het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte zou kunnen vervangen;

39 dat derhalve bij verplicht gebruik van de densimetrische methode en uitsluiting van de methode bij 100° dit rechtsvermoeden onbruikbaar zou worden, doch dat men anderzijds bij gebruik van laatstgenoemde methode omzichtig te werk dient te gaan;

40 Overwegende dat het door de gemeenschapsverordening voorgeschreven gebruik van de densimetrische methode niet een doel op zich is, maar een middel om de communautaire bepalingen betreffende de oenologische procédés en de kwaliteit van wijn te doen naleven;

41 dat het dus bij gebreke van communautaire controlemaatregelen met het doel van de betrokken gemeenschapsregeling in strijd zou zijn het gebruik van die

methode te verlangen, wanneer daardoor de enige thans bekende controlemaatregel om verhoging van het alcoholgehalte vast te stellen, zijn bruikbaarheid zou verliezen;

42 dat hieruit moet volgen dat, zolang meer geëigende methoden ontbreken, de gemeenschapsregeling van de wijnsector zich niet verzet tegen het gebruik door de Lid-Staten van de methode bij 100° ter bepaling van het gehalte aan droge stof van wijn met het oog op de toepassing van een op de verhouding alcohol-droge stof gebaseerd rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte;

Ten aanzien van de kosten

43 Overwegende dat de kosten door de Franse regering, de regering van de Italiaanse Republiek en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

44 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door de Cour d'Appel te Aix-en-Provence bij zijn arresten van 20 september en 18 oktober 1974 gestelde vragen, verklaart voor recht:

De verordeningen nrs. 816/70 en 1539/71 moeten worden uitgelegd als volgt:

1. **Om de benaming tafelwijn te mogen dragen en zich in de Lid-Staten vrij in het verkeer te mogen bevinden, behoeft wijn slechts te voldoen aan de analytische normen van verordening nr. 816/70.**

2. **Een Lid-Staat mag voor wijn uit een andere Lid-Staat geen ander dan het in de gemeenschapsverordeningen voorgeschreven geleidecertificaat eisen.**

3. Bij de huidige stand van het gemeenschapsrecht kan een Lid-Staat een rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, gebaseerd op de verhouding tussen het alcoholgehalte en het met de methode bij 100° bepaalde gehalte aan droge stof, als nationale controlemaatregel gebruiken, mits dit vermoeden weerlegbaar is en dusdanig wordt toegepast, dat wijn uit andere Lid-Staten daardoor rechtens of feitelijk niet in een nadeliger positie wordt gebracht.

Lecourt Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Monaco

Pescatore Kutscher Sørensen O'Keeffe

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op dertig september negentienhonderdvijfenzeventig.

De Griffier

A. Van Houtte

De President

R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL H. MAYRAS VAN 8 JULI 1975 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

Inleiding

Evenals de Cour d'Appel te Bordeaux heeft die te Aix-en-Provence het Hof een aantal prejudiciële vragen voorgelegd inzake de uitlegging van de gemeenschapsregeling van de wijnmarkt.

De voor de Cour d'Appel te Aix dienende strafzaken evenwel lopen tegen wijnhandelaren uit Marseille, die in de periode november 1970 tot november 1971 Italiaanse tafelwijn in Frankrijk hebben geïmporteerd. De vragen moeten dus worden bezien in het licht van het intracommunautaire handelsverkeer.

Uit analyses op verzoek van de fraudebestrijdingsdienst bleek dat bepaalde hoeveelheden van die wijn vielen binnen de termen van het rechtsvermoeden van verhoging van het alcoholgehalte, ingesteld bij het Franse decreet van 19 april 1898 en overgenomen in artikel 8 van de Code du Vin.

Zoals U weet, gaat dit rechtsvermoeden ervan uit dat rode wijn waarbij de verhouding alcohol-gereduceerd droog ex-

1 – Vertaald uit het Frans.